

17. Яшина Н. М. Классификация типов страхового портфеля по видам финансовой устойчивости / [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.rae.ru/upfs/pdf/2013/8-3/3885.pdf>

18. Яшина Н. М. Страховой портфель как основа обеспечения финансовой устойчивости страховой организации / Н. М. Яшина // Финансы и кредит. - 2007. - № 20. - С. 84 - 87.

19. Баранов А. Л. Необходимость застосування вартісного підходу в управлінні страховим портфелем / [Электронный ресурс]. -

Режим доступа: [http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4697/1/vcheni_zapysky_15_13_\(78-84\).pdf](http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4697/1/vcheni_zapysky_15_13_(78-84).pdf)

20. Временко Л.В., Подзолкова Ю.В. Теоретичні аспекти формування страхового портфеля страховика / Л.В.Временко, Ю.В.Подзолкова // Економічна наука XXI століття: реалії та перспективи. Зб.наук.праць з актуальних проблем економічних наук: у 2-х частинах / Наукова організація «Перспектива» – Дніпропетровськ: Видавничий дім «Гельветика», 2013. ч.2. – С. 76–81.

*Рецензент д.э.н., профессор НЮА ім. Ярослава Мудрого Нечипорук Л.В.
Експерт редакційної колегії к.э.н., доцент УкрГАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 658.1

ТАКСОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН НА МАКРОРІВНІ

Кузенко О.Л., аспірант (ХНЕУ ім. С. Кузнеця)

У статті представлено результати проведеного таксономічного аналізу стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макрорівню. В економічній науці деколи важко проводити дослідження статистичними методами, котрі опираються на розподіл багатомірному простору випадкових величин, так як число доступних спостережень, котрі знаходяться в сукупності даних, не велике. Цю проблему дозволяє вирішити застосування таксономічного аналізу при діагностуванні стану фінансової безпеки.

Ключові слова: таксономія, алгоритм таксономічного аналізу, матриця спостережень, стимулятори (дестимулятори), вектор-еталон.

ТАКСОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СУБЪЕКТОВ ФИНАНСОВЫХ ОТНОШЕНИЙ НА МАКРОУРОВНЕ

Кузенко А.Л., аспирант (ХНЭУ им. С. Кузнеця)

В статье представлены результаты проведенного таксономического анализа состояния финансовой безопасности субъектов финансовых отношений макроуровня. В экономической науке порой трудно проводить исследования статистическими методами, которые опираются на распределение многомерного пространства случайных величин, так как число доступных наблюдений, находящихся в совокупности данных, не велико. Эту проблему позволяет решить применение таксономического анализа при диагностировании состояния финансовой безопасности.

Ключевые слова: таксономия, алгоритм таксономического анализа, матрица наблюдений, стимуляторы (дестимуляторы), вектор-эталон.

TAXONOMIC FINANCIAL ANALYSIS OF FINANCIAL RELATIONS OF SUBJECTS MAKRO LEVEL

Kuzenko A.L., postgraduate (Kharkiv National University. S. Kuznets)

This paper presents the results of the taxonomic analysis of the financial security of financial relations macro level. In economics sometimes difficult to conduct research statistical methods, which are based on the distribution of the multidimensional space of random variables, as the number of available observations, which are in the data set, not great. This problem can solve application taxonomic analysis in diagnosing the state of

financial security. Rozrahunky carried out in accordance with the algorithm taxonomic analysis of diagnosis of the financial security of financial relations macro level: the formation of the matrix of observations X dimension $(m \times n)$ values of (features) multi-units, standardized values of the elements of the matrix of observations sformuvano-coordinates of reference of the financial security of financial relations macro defined distance between individual observations and vector-standard, defined integrated taxonomic coefficient financial security of financial relations macro levels was found that the total number of investigated enterprises no undertaking tends to increase the integrated taxonomy coefficient, indicating that the activity of engineering enterprises are financially unstable because there is a decrease in the proportion of equity and increasing the share of borrowed capital increase in the proportion of current liabilities as opposed to long-term, which, in turn, reduces the financial security of financial relations of the macro level. It was concluded that the diagnosis of the financial security of financial relations macro level showed an insufficient level of financial security and studied engineering enterprises need to develop and implement financial mechanism of financial security that would ensure financial stability and independence of the company in the long run, effective use of financial resources identification of external and internal threats to the financial condition of financial relationships macro level. The system. financial security company should be in constant development, and constantly adapt to changes in the external and internal environment to enhance the competitiveness of enterprise engineerin

Keywords: *taksonomiya, algorithm of taxonomical analysis, matrix of supervisions, stimulatory (destimulatory), vector-standard.*

Постановка проблеми. Суб'єкти фінансових відносин характеризуються наявністю постійного ризику та загроз, що пов'язані з динамікою зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування. Підвищення рівня ризиків на рівні макросередовища потребує від суб'єктів фінансових відносин формування середовища фінансової безпеки, визначення основних факторів впливу, а головне - застосування ефективних методів визначення загроз їх функціонуванню з використанням інструментів багатовимірного аналізу з метою цілісної оцінки рівня фінансової безпеки за допомогою одного показника.

Аналіз останніх публікацій. Питання застосування методів багатовимірного аналізу висвітлені в роботах: В. Плюти, З. Хельвіга,

С. Айвазяна, В. Городного, З. Бажаєва та інших. Проте існуюча методика розрахунку таксономічних показників не адаптована до діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макрорівню, оскільки, не виокремлено коло діагностичних ознак.

Метою статті є адаптація таксономічних методів для діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні.

Виклад основного матеріалу. На основі узагальнення економічної літератури, було визначено процес ний підхід таксономічного аналізу. Алгоритм таксономічного аналізу діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макрорівню має певну послідовність, що представлено на рис. 1.

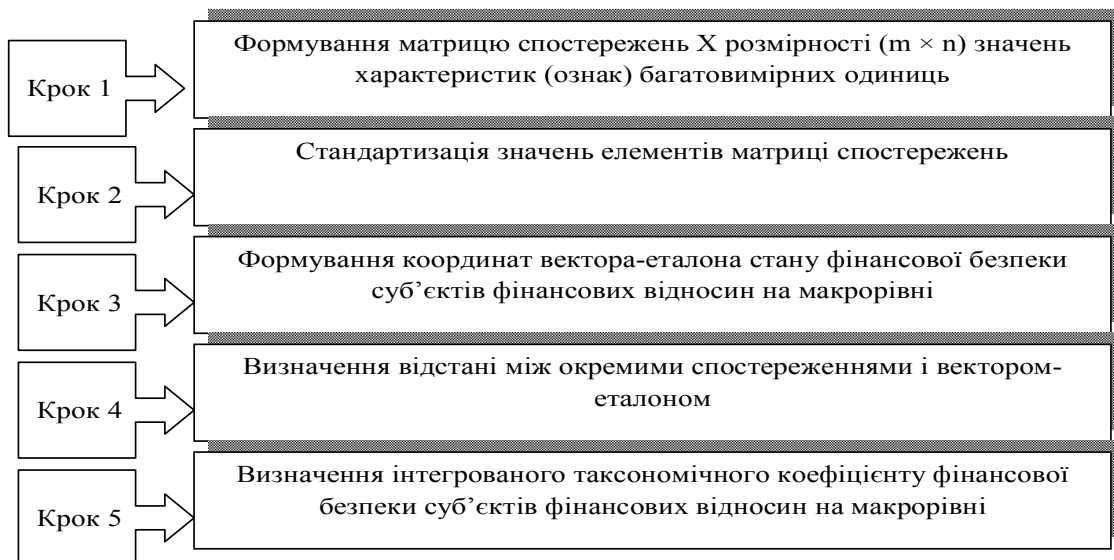

Рис. 1. Алгоритм таксономічного аналізу діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні

Загальноекономічні питання

Першим кроком є формування матриці характеристик (ознак) багатовимірних одиниць спостережень X розмірності $(m \times n)$ значень (формула 1):

$$X_{mn} = \begin{pmatrix} X_1 \\ \dots \\ X_i \\ \dots \\ X_m \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} X_{11} \dots X_{10} \dots X_{1j} \dots X_{1n} \\ \dots \\ X_{i1} \dots X_{i10} \dots X_{ij} \dots X_{in} \\ \dots \\ X_{m1} \dots X_{m10} \dots X_{mj} \dots X_{mn} \end{pmatrix} \quad (1)$$

де, m — число одиниць n -вимірному простору, що дорівнює кількості рядків матриці; n — число ознак кожної одиниці, що дорівнює кількості стовпців матриці; x_{ij} — значення ознаки за номером j для одиниці за номером i .

На основі вихідних даних на прикладі підприємств машинобудівної галузі України за даними фінансової звітності розраховано середнє значення i -того показника діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні (табл. 1).

Таблиця 1

Результати розрахунку середнього значення i -того показника діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні

Показник	ПАТ "АВТРАМАТ"	ПАТ "Електромашина"	ПАТ "Харківський завод штампів та пресформ"	ПАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе"	ПАТ "РОСС"	ПАТ "ХАРКІВСЬКИЙ ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ЗАВОД"	ПАТ "ЗАВОД ІМ. ФРУНЗЕ"	ПАТ "ХАРКІВСЬКИЙ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИЙ ЗАВОД "УКРЕЛЕКТРОМАШ"	ПАТ "ТУРБОАТОМ"	ПАТ "ФЕД"
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (X1)										
$\bar{X}_1$	2,13	0,11	0,02	0,09	0,04	0,15	2,30	0,05	1,72	0,35
Коефіцієнт швидкої ліквідності (X2)										
$\bar{X}_2$	4,29	9,28	2,17	1,11	1,84	4,04	6,71	2,62	4,25	2,01
Коефіцієнт автономії (X3)										
$\bar{X}_3$	2,56	1,77	1,95	-0,46	1,76	0,93	2,64	0,03	2,60	1,48
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (X4)										
$\bar{X}_4$	0,99	2,35	3,87	1,50	3,55	2,09	4,09	4,11	1,07	4,50
Коефіцієнт оборотності основних засобів (X5)										
$\bar{X}_5$	0,80	1,84	2,38	0,70	2,91	1,46	4,37	2,18	1,09	4,92
Коефіцієнт оборотності активів (X6)										
$\bar{X}_6$	1,08	1,45	4,44	0,67	1,81	1,01	2,58	2,24	0,57	1,65
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (X7)										
$\bar{X}_7$	0,59	1,68	0,01	-7,51	0,60	5,81	1,11	-2,67	0,01	0,30
Коефіцієнт фінансового ризику (X8)										
$\bar{X}_8$	2,90	8,49	4,91	18,18	6,05	15,11	2,43	56,15	2,43	7,60
Рентабельність продажу (X9)										
$\bar{X}_9$	0,70	0,34	1,08	0,05	0,60	0,77	0,73	0,30	1,65	0,79
Рентабельність власного капіталу (X10)										
$\bar{X}_{10}$	- 0,007 8	0,7608	0,1842	4,3108	0,125 4	0,2392	0,381	-1,6406	0,59 58	0,802 6

Для ПАТ «АВТРАМАТ» середнє значення за визначеними показниками діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин мікрорівню становлять: $X_1-2,13$; $X_2- 4,29$; $X_3-2,56$; $X_4-0,99$; $X_5-0,80$; $X_6-1,08$; $X_7-0,59$; $X_8-2,90$; $X_9-0,70$ і $X_{10} - (-0,0078)$. ПАТ "Харківський електротехнічний завод "УКРЕЛЕКТРОМАШ": $X_1- 0,05$; $X_2- 2,62$; $X_3- 0,03$; $X_4- 4,11$; $X_5- 2,18$; $X_6- 2,24$; $X_7- (-2,67)$; $X_8- 56,15$; $X_9- 0,3$; $X_{10}- (-1,641)$. Від'ємне значення рентабельності власного капіталу та низькі коефіцієнтів оборотності власного капіталу та основних засобів і рентабельності продажів свідчать про нерациональне управління фінансами підприємств, що безумовно знижує рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Високі значення коефіцієнту фінансового ризику обумовлені наявністю значної диспропорції у співвідношенні залучених коштів і власного капіталу, що підвищує фінансовий ризик та послаблює фінансову безпеку досліджуваних суб'єктів господарювання.

Наступним етапом є стандартизація значень елементів матриці за формулою 2:

$$Z_i = \frac{X_i}{\bar{X}}, \quad (2)$$

де, Z_i - стандартизоване значення n -го показника діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні; X_i - значення n -го показника діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні; $\bar{X}$ - середнє значення n -го показника діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні.

Наступним кроком діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні є розподіл ознак на стимулятори (збільшення яких покращує оцінку фінансової безпеки об'єкта дослідження) і дестимулятори (погіршення оцінки фінансової безпеки) (формула 3):

$$Z_{oj} = \begin{cases} \max z_{ij} \text{ якщо } x \in I_c \text{ (стимулятор)} \\ \min z_{ij} \text{ якщо } x \in I_o \text{ (дестимулятор)} \end{cases} \quad (3)$$

В таблиці 2 представлено розподіл показників ($x_1 - x_{10}$) на стимулятори і дестимулятори та координати вектора-еталона на основі результатів аналізу стандартної матриці спостережень показників діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макрорівню.

Для ПАТ "АВТРАМАТ" координати вектора-еталона становлять: 0,17; 4,79; 3,44; 1,07; 1,02; 1,33; 1,38; 3,60; 0,75; (-64,1), з яких де стимулятором є тільки рентабельність власного капіталу (X_{10}).

Стимуляторами ПАТ "Електромашина", ПАТ "РОСС", ПАТ "Харківський підшипниковий завод", ПАТ "Завод ім. Фрунзе", ПАТ "ТУРБОАТОМ" та ПАТ "Харківський завод штамів та пресформ" виступають всі обрані для діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макрорівню показники, за винятком рентабельності власного капіталу (X_{10}) для останнього.

Дестимуляторами для ПАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе" виступають: коефіцієнт автономії (X_3), коефіцієнт фінансового ризику (X_8), рентабельність продажу (X_9), для ПАТ "Харківський електротехнічний завод "УКРЕЛЕКТРОМАШ": коефіцієнт фінансового ризику (X_8) та рентабельність власного капіталу (X_{10}), для ПАТ "ФЕД": коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (X_7), решта показників стимулятори.

Для визначення інтегрованого таксономічного показника стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макрорівню визначено відстань між окремими спостереженнями та вектором-еталоном, яка розраховується за формулою 4:

$$C_{io} = \sqrt{\sum_{i=1}^m (Z_{ij} - Z_{oj})^2} \quad (4)$$

де, C_{io} – відстань між окремими спостереженнями та вектором-еталоном; Z_{ij} – стандартизоване значення j -го фактору впливу; Z_{oi} – стандартизоване значення i -го показника у векторі-еталоні.

На основі отриманих значень відстаней показників діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні, використовуючи наступні формули розраховано коефіцієнт таксономії за 2009-2013 роки (формули 5 -9):

$$\bar{C}_o = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m C_{io} \quad (5)$$

$$S_o = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (C_{io} - \bar{C}_o)^2} \quad (6)$$

$$C_o = \bar{C}_o + 2S_o \quad (7)$$

$$d_i = \frac{C_{io}}{C_o} \quad (8)$$

$$K_i = 1 - d_i \quad (9)$$

Значення показників при визначенні інтегрованого коефіцієнта таксономії фінансової безпеки ПАТ "АВТРАМАТ" наведено в таблиці 3.

Загальноекономічні питання

Таблиця 2

Стимулятори та дестимулятори показників діагностування стану фінансової безпеки суб'єктів
фінансових відносин на макрорівні
та координати вектора-еталона

Показник	ПАТ "АВТРАМАТ"	ПАТ "Електромашина"	ПАТ "Харківський завод штампів та пресформ"	ПАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе"	ПАТ "РОСС"	ПАТ "ХАРКІВСЬКИЙ ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ЗАВОД"	ПАТ "ЗАВОД ІМ. ФРУНЗЕ"	ПАТ "ХАРКІВСЬКИЙ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИЙ ЗАВОД "УКРЕЛЕКТРОМАШ"	ПАТ "ТУРБОАТОМ"	ПАТ "ФЕД"
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (X1)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	0,17	1,26	1,50	0,35	0,60	0,40	0,99	1,15	2,56	0,42
Коефіцієнт швидкої ліквідності (X2)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	4,79	35,46	0,87	0,78	2,43	4,07	4,37	1,65	6,31	1,07
Коефіцієнт автономії (X3)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	Д	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	3,44	1,02	2,19	-10,07	2,42	0,67	2,97	6,27	2,67	1,53
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (X4)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	1,07	3,99	4,19	4,54	4,03	3,05	8,08	4,72	1,41	1,82
Коефіцієнт оборотності основних засобів (X5)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	1,02	3,92	3,28	1,45	3,16	2,17	6,51	2,39	1,44	1,93
Коефіцієнт оборотності активів (X6)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	1,33	1,44	4,35	1,80	1,96	1,37	4,68	3,73	0,72	1,09
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (X7)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	С	С	С	С	С	С	Д
Координати вектора-еталона	1,38	31,30	0,30	33,69	0,82	7,22	1,18	15,32	0,50	- 6,15
Коефіцієнт фінансового ризику (X8)										

Загальноекономічні питання

Продовження табл.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	Д	С	С	С	Д	С	С
Координати вектора-еталона	3,60	36,90	4,72	-3,70	3,91	25,89	3,50	-78,89	4,57	8,10
Рентабельність продажу (X9)										
Стимулятор/ дестимулятор	С	С	С	Д	С	С	С	С	С	С
Координати вектора-еталона	0,75	0,51	1,36	-5,75	0,63	1,40	0,53	0,38	1,98	0,69
Рентабельність власного капіталу (X10)										
Стимулятор/ дестимулятор	Д	С	Д	С	С	С	С	Д	С	С
Координати вектора-еталона	- 64,1	0,7	-1,3	112,8	27,6	1,1	1,2	-3,7	0,8	1,0

Таблиця 3

Значення показників при визначенні інтегрованого коефіцієнта таксономії фінансової безпеки ПАТ "АВТРАМАТ"

Рік	C_{io}	$\overline{C}_o$	S_o	C_o	d_i	K_i
2009	97,15	38,77	31,92	102,61	0,95	0,05
2010	3,10				0,03	0,7
2011	12,15				0,12	0,88
2012	0,82				0,008	0,99
2013	80,67				0,79	0,21

Протягом 2009-2012 років значення інтегрованого коефіцієнта таксономії фінансової безпеки ПАТ "АВТРАМАТ" стабільно збільшувалося, його значення у 2009 році було 0,05, а вже у 2012 році становило 0,99, проте, у 2013 році знизилася до 0,21, що обумовлено зменшенням величини власного капіталу

підприємства та зменшенням об'єму чистого прибутку та призвело до зниження рівня фінансової безпеки.

Результати розрахунків визначення інтегрованого коефіцієнта таксономії фінансової безпеки решти досліджуваних підприємств протягом 2009-2013 років представлено на табл.4.

Таблиця 4

Результати розрахунків визначення інтегрованого коефіцієнта таксономії фінансової безпеки підприємств за 2009-2013 р.р.

Підприємства	Рік				
	2009	2010	2011	2012	2013
ПАТ "Електромашина"	0,45	0,83	0,45	0,89	0,45
ПАТ "Харківський завод штампів та пресформ"	0,34	0,97	0,38	0,97	0,41
ПАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе"	0,8	-0,02	0,91	0,49	0,91
ПАТ "РОСС"	0,03	0,98	0,95	1	0,12
ПАТ "Харківський підшипниковий завод"	0,01	0,29	0,9	0,99	0,89
ПАТ "Завод ім. Фрунзе"	0,36	0,94	0,39	0,99	0,39
ПАТ "Харківський електротехнічний завод "УКРЕЛЕКТРОМАШ"	0,47	0,71	0,84	0,21	0,85
ПАТ "ТУРБОАТОМ"	0,26	0,83	0,55	0,89	0,54
ПАТ "ФЕД"	0,14	0,48	0,94	0,99	0,53

Із загальної кількості досліджуваних підприємств жодне підприємство не має стійкої тенденції до збільшення інтегрованого коефіцієнта таксономії, що вказує на те, що діяльність підприємств машинобудування є фінансово нестійкою, оскільки має місце зменшення частки власного капіталу й збільшення частки запозиченого капіталу, зростання питомої ваги поточних зобов'язань на противагу довгостроковим, що, в свою чергу, знижує фінансову безпеку діяльності суб'єктів фінансових відносин макрорівню. Зростання рівня фінансової безпеки підприємств машинобудування у 2010-2012 роках, виняток становлять ПАТ "Харківський тракторний завод ім. С. Орджонікідзе" та ПАТ "Харківський електротехнічний завод "УКРЕЛЕКТРОМАШ", відбулося завдяки зростанню величини чистого прибутку підприємств та підвищенню ефективності використання основних та оборотних активів. Різне зниження показника у 2013 році ПАТ "АВТРАМАТ", ПАТ "Електромашина", ПАТ "Харківський завод штампів та пресформ", ПАТ "РОСС" та ПАТ "Завод ім. Фрунзе" свідчить про необхідність скорочення строків погашення дебіторської заборгованості та оптимізації структури витрат підприємств як суб'єктів фінансових відносин.

Висновок. Застосування таксономічного аналізу для оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин на макрорівні дала можливість виявити недостатній рівень фінансової безпеки досліджуваних підприємств галузі

машинобудування. Такий підхід свідчить про коректність та ефективність використання багатовимірного аналізу в механізм оцінки фінансової безпеки, що забезпечить своєчасну та точну оцінку рівня фінансової стійкості та незалежність підприємства у довгостроковому періоді. Слугує основою для удосконалення фінансового менеджменту для підприємств для оптимізації використання фінансових ресурсів, своєчасної ідентифікації зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовому стану суб'єктів фінансових відносин на макрорівні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Саблина Н. В. Использование метода таксономии для анализа внутреннего ресурса предприятия / Н. В. Саблина, В. А. Теличко // Бизнес Информ. – 2009. – № 3. – С. 78 – 82.
2. Литвинова В. А. Повышение корректности сравнительных оценок конкурентоспособности продукции на основе таксономического анализа / В. А. Литвинова // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5 (31). – С. 97 – 101.
3. Лекції – комп'ютерні методи статистичного аналізу та прогнозування // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uadoc.zavantag.com/>
4. Янковой А. Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA / А. Г. Янковой. – Одесса : Оптимум. 2001. – Вып. 1. – 216 с.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ ім. С.Кузнеця Колодизев О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 377.352

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ КУСТАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ЇЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПРИКІНЦІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Лантух І.В., к.е.н., доцент (ХНАДУ)

У статті досліджуються питання, пов'язані зі станом розвитку кустарної промисловості наприкінці ХІХ століття. Автор звертає увагу не тільки на проблеми, які позначилися в цей період у даній галузі промисловості й на шляхи її оптимізації, але й піднімає питання про технічну освіту, яка повинна була наситити кустарну промисловість фахівцями й дозволити їй утворювати артілі різних типів, щоб кустар швидше включився в ринкові відносини.

Ключові слова: кустарі, кустарна промисловість, кустарний музей, казенні замовлення, технічна освіта.